

Hoe zeg jij dat nou? Accent op accenten

Doelgroep	voortgezet onderwijs
Vorbereidingstijd	5 min.
Lesduur	30-40 min.
Kerndoelen (herzien sep. '24)	I4 (talige identiteit) I5 (taalvariatie en taalverandering)
Taalperspectief (systemisch, individueel, sociaal cultureel, historisch)	sociaal cultureel (hoe werkt taal in groepen en samenlevingen)
Lestype (klassikaal, groepjes, individueel)	individueel/in groepjes en klassikaal
Materiaal/benodigdheden	luidspreker, geprinte antwoordvellen
Thematiek	cultuurbewustzijn
Competenties	kritisch denken, luistervaardigheden

Bronnen:

[Een korte lezing over linguïstisch profileren](#)

[Een schooltv-uitzending over vooroordelen rond accenten](#)

[Een leuk online spel waarin je accenten probeert te herkennen](#)

[Volkskrant column van Marcia Luyten over reacties op haar Limburgse accent](#)

Achtergrond

In deze les onderzoeken we de (on)bewuste associaties die we hebben bij verschillende accenten van het Standaardnederlands – accenten die eigenlijk iedereen heeft.

Dialecten zijn varianten van een taal met een eigen woordenschat en grammatica. Als we spreken van *accenten*, bedoelen we alleen de manieren waarop mensen uit verschillende delen van het land het Standaardnederlands uitspreken. Accenten roepen vaak bepaalde associaties op, waardoor er snel (en niet altijd terechte) aannames over iemand worden gemaakt. Wanneer mensen anders behandeld worden op basis van hun taalgebruik, noemen we dat *linguïstisch profileren*. Denk aan iemand die door diens accent minder serieus wordt genomen, of juist als heel intelligent wordt ingeschat.

In deze les gaan we op een speelse manier aan de slag met dit soms gevoelige onderwerp. Door hierover te praten en voorbeelden te bespreken, ontdekken leerlingen hoe taal ons beeld van anderen beïnvloedt. Een leuke én confronterende les over de associaties rondom accenten, die we allemaal – bewust of onbewust – hebben.

Luisteropdracht (individueel en klassikaal)

Start direct met de luisteropdracht, zonder voorafgaande introductie. Het doel is dat leerlingen spontaan reageren op wat ze horen, zonder voorkennis of uitleg. Hun eerste indrukken zijn belangrijk voor het verdere gesprek.

Laat de leerlingen luisteren naar het geluidsfragment (te vinden via de youtube-link op de lespagina) waarin zes mensen uit verschillende delen van Nederland dezelfde korte tekst voorlezen. Per spreker moeten ze zes vragen beantwoorden. Deel hiervoor het antwoordvel uit dat in de bijlage van deze les zit. Na elke stem klinkt een pieptoon. Pauzeer het fragment op dat moment, zodat de leerlingen rustig de bijbehorende vragen kunnen invullen.

Handig om te weten:

- Spreker 1 begint om **0:00**
- Spreker 2 begint om **0:20**
- Spreker 3 begint om **0:41**
- Spreker 4 begint om **1:09**
- Spreker 5 begint om **1:25**
- Spreker 6 begint om **1:50**

Ga na het luisteren samen in gesprek:

- Waren er vragen waar bijna iedereen hetzelfde antwoord gaf?
- Waren er juist vragen waarop iedereen iets anders antwoordde?
- Vonden ze het makkelijk om een indruk te vormen op basis van de stem?
- Waren sommige vragen moeilijker te beantwoorden dan andere? Waarom?

Nu is het tijd om de antwoorden te bespreken. De sprekers komen uit deze regio's:

Spreker 1 – Twente	Spreker 4 – Utrecht
Spreker 2 – Groningen	Spreker 5 – Limburg
Spreker 3 – Zaanstreek	Spreker 6 – Noord-Brabant

De overige vragen hebben géén juiste antwoorden. Ze zijn bedoeld om te laten zien hoe snel we een beeld kunnen vormen van mensen, puur op basis van hoe ze klinken — ook al weten we verder niets van hen af.

Voer een gesprek over wat je nu eigenlijk wél en niet kunt afleiden uit iemands stem:

- Waarom vormen we zo snel een beeld van iemand op basis van hun stem of accent?
- Denk je dat je iemands opleiding, werk of persoonlijkheid kunt afleiden uit diens manier van spreken? Waarom wel of niet?
- Welke indrukken zijn gebaseerd op daadwerkelijke taalkenmerken (zoals intonatie)? En welke op jouw eigen associaties of vooroordelen?

- Vond je het makkelijker om iemands favoriete kleur in te schatten, dan diens beroep? Waarom?
- Wat vind je ervan dat er maar bij één vraag het juiste antwoord wordt gegeven?

Video (klassikaal kijken): [de aflevering van de kennis van nu in de klas](#)

Laat leerlingen na het kijken van deze video kort nadenken over hun eigen manier van spreken. Geef ze vragen als:

- Hoe zou jij je eigen accent of spreekstijl omschrijven?
- Heb je weleens reacties gehad op je accent?
- Is er een accent die je bewondert of juist minder prettig vindt? Waarom?

Online spel: [‘herken het accent’](#)

Laat de leerlingen het spel spelen. Wie is de beste accenten-herkenner?

Opdracht voor thuis

Vraag de leerlingen de komende week op te letten op verschillende accenten en spreekstijlen die ze horen in hun omgeving. Laat hen nadenken over de volgende punten:

- Merkte je dat je bij het horen van een accent (onbewust) een oordeel had over die persoon?
- Heb je meegemaakt dat anderen een oordeel vellen over iemands manier van spreken, of over jouw eigen accent?

Vraag in een volgende les na wat de leerlingen hebben ervaren, en wat ze hiervan leren.

Tip

Je zou met een geschiedenisdocent overlappende thema's kunnen bespreken over de standaardisering van het Nederlands. Je kunt daarmee aandacht besteden aan waar verschillende accenten vandaan komen en waar het Standaardnederlands vandaan komt. Denk hierbij aan de periode rond het jaar 1100, toen bijvoorbeeld het Brabants en het West-Fries ontstonden, of aan de verspreiding van het Standaardnederlands in de 19e eeuw. Kijk eens naar deze video met de leerlingen: [Video waar komt het Nederlands vandaan](#)